

شورای عالی حوزه ی علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه فاطمه الزهراء (سلام الله علیها)

شهرستان آمل

عنوان:

نقش یادگیری قرآن در تربیت دینی کودکان

استاد:

سرکار خانم رضوی

تهیه و تنظیم:

فریبا احسان فر

سال ۱۳۹۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

موضوعی که در این تحقیق مورد بررسی قرار می گیرد یادگیری قرآن در تربیت دینی کودکان می باشد. ارزش های اخلاقی و تربیتی کودکان در جهان تاثیر دوگانه دارد، هم فرد را می سازد و هم جامعه را. و آن ها که تصور می کنند همیشه مسائل اخلاقی چیزی است که در آن غیر باشد نه خویشتن، در اشتباه بزرگی هستند. زیرا مصلحت این دو در واقع از هم جدا نیست و جدایی این دو از یکدیگر تنها در مقاطع محدود و کوتاه مدت است. در این نوشتار برآنیم که آن را در زندگی افراد به خصوص کودکان تجزیه و تحلیل کنیم. آموزش قرآن در کودکان تاثیر به سزایی دارد به خصوص در تقویت حافظه، برانگیختن فطرت، دعوت به ایمان آوردن به توحید، راهنمایی و هدایت به سوی نور و تهذیب عملی. سوالاتی که این تحقیق جوابگوی آن بوده: ۱- قرآن تا چه اندازه به تربیت کودکان پرداخته؟ ۲- زمینه دستیابی به تربیت دینی کودکان چیست؟ ۳- خانواده در تربیت دینی فرزند خود چه نقشی دارد؟ ۴- اهداف تربیت کودکان از نظر قرآن چیست؟ این تحقیق بر اساس روش کتابخانه ای بررسی شده و محقق سعی کرده به اندازه توان علمی خود با استخراج از کتاب ها به مطالب مورد نظر دست یابد.

واژگان کلیدی

یادگیری، تربیت، اصول و دین

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱	 مقدمه
	فصل اول : کلیات تحقیق
۲	 ۱-۱ تعریف و تبیین موضوع
۲	 ۲-۱ سئوالات تحقیق
۳	 ۳-۱ اهمیت و ضرورت موضوع
۳	 ۴-۱ محدوده و ساختار تحقیق
۴	 ۵-۱ پیشنهاد تحقیق
۴	 ۶-۱ روش تحقیق
۴	 ۷-۱ محدودیت و مشکلات
۴	 ۸-۱ واژگان کلیدی
	فصل دوم: مفهوم شناسی
۵	 ۱-۲ معنای دین
۶	 ۲-۲ دین یا نیاز فطری بشری
۷	 ۳-۲ حیات سائق
۷	 ۴-۲ اراده مسبوق به کشش
۸	 ۵-۲ تربیت و اقسام آن
	فصل سوم: ارزش تربیت در دوران کودکی
۱۰	 ۱-۳ روان شناسی کودک
۱۰	 ۲-۳ نقش معلم در اقتدار معنوی کودک
۱۱	 ۳-۳ اصول با توجه به هدف های صحیح تربیتی
۱۲	 ۴-۳ مسئولیت تربیت
۱۳	 ۵-۳ مسئولیت در برابر خانواده
۱۴	 ۶-۳ عامل تشویق در تربیت

فصل چهارم: آثار قرآن در تربیت

۱۶	 ۱-۴ درباره قرآن
۱۷	 ۲-۴ آموزش قرآن کریم به کودکان
۱۸	 ۳-۴ برانگیختگی فطرت و عقل
۱۸	 ۴-۴ دعوت به ایمان آوردن به توحید
۱۹	 ۵-۴ راهنمایی و هدایت به سوی نور
۲۰	 ۶-۴ تهذیب عملی
۲۱	 نتیجه گیری
۲۲	 منابع

امروزه متخصصان امر تعلیم و تربیت، برای آموزش مفاهیم و موضوعات مورد نظرشان از روش آموزش غیر مستقیم بهره می برند. به گفته پژوهشگران، ۷۵ درصد فراگیری از طریق چشم انجام می پذیرد. این مطلب نشانگر آن است که در میان روش های آموزش غیر مستقیم، آموزش تصویری یکی از موفق ترین روش هاست. مبحث فرآیند یادگیری و درک مفاهیم از طریق آموزش تصویری برای کودکان می بایستی به گونه ای طرح و برنامه ریزی شود که مناسب با نیازهای عاطفی و روانی آنان و متناسب با خصوصیات شخصیتی ایشان باشد. ضبط مفاهیم و آموخته های دوران کودکی از طریق روش های تصویری، سال های سال در حافظه می ماند و به مانند گنجی پنهان در لایه های درونی ذهن تا دوران بزرگسالی تبدیل می شود.

۴-۳ برانگیختن فطرت و عقل

و این قرآن را به سوی تو فرود آوردیم تا برای مردم، آنچه را به سوی ایشان نازل شده است، توضیح دهی؛ و امید که آنان بیندیشند.

خارج ساختن مردم از تاریکی ها به نور کتابی است که آن را به سوی تو فرود آوردیم تا مردم را به اذن پروردگارشان از تاریکی ها به سوی روشنایی بیرون آوری، به سوی راه آن شکست ناپذیر ستوده. (سوره ابراهیم) خدا هر که را از خوشنودی او پیروی کند، به وسیله ی آن (کتاب) به راه های سلامت رهنمون می شود و به توفیق خویش، آنان را از تاریکی ها به سوی روشنایی بیرون می برد، و به راهی راست هدایتشان می کند.

۴-۴ دعوت به ایمان آوردن به توحید

حدیث الکافی- به نقل از زهری-: مردانی از قریش نزد امام سجاد علیه السلام آمدند و از ایشان پرسیدند: دعوت به دین چگونه است؟ فرمود: بگوی بسم الله الرحمن الرحيم. من شما را به خداوند و دینش دعوت می کنم، و همه

آن دو چیز است: نخست شناخت خداوند و دیگری عمل به رضایت او. شناخت خداوند به این است که او به یکتایی، مهربانی، رحمت، عزت، علم، قدرت و برتری بر هر چیز شناخته شود، و به این که او سود دهنده و زیان رساننده و قاهر بر هر چیز است، و آن کسی است که دیده ها او را در نیابند و او دیده ها را در می یابد، و او لطیف خبیر است، و به این که محمد (ص) بنده و فرستاده اوست، و آنچه از جانب خداوند آورده، حق است، و هر چه جز آن باشد، باطل است.^{۱۳}

۴-۵ راهنمایی و هدایت به سوی نور هدایت

«یهدی به الله من اتبع رضوانه سبیل السلام و یخرجهم من الظلمات الی النور باذنہ و یهدیهم الی صراطٍ مستقیم»^{۱۴}

«تا خدا به آن (کتاب) هر کس را که در پی خوشنودی اوست به راه های سلامت (روانی) هدایت کند و به فرمان او از تاریکی به روشنایی ببرد. و آنان را به راه راست راهنمایی کند.»

دست یابی به زندگی سعادت‌مندانه: «من عمل صالحا من ذکر او اثنی و هو مومن فلنحینه حیوة طیبه»^{۱۵}.

«هر زن و مرد مومنی که کار نیکو انجام دهد و مومن باشد، زندگی خوش و پاکیزه ای به او خواهیم داد.»

هدف کلی و نهایی تعلیم و تربیت: «وان اعبدونی هذا صراط مستقیم»^{۱۶}

«و مرا بپرستید که راه راست این است.»

^{۱۳} محمدی ری شهری، تبلیغ در قرآن و حدیث، چاپ دوم، انتشارات دارالحدیث، بی جا ۱۳۸۲، ص ۹۱

^{۱۴} مائده، آیه ۲۶

^{۱۵} نحل، آیه ۹۶

^{۱۶} یس، آیه ۶۱

الگو و سرمشق، خود معلم توانایی است بدون زبان، و مرشد ناصحی است بدون بیان، و سرمشق مدرسه ی عملی انسان می باشد که با زبان توانت و رسای بی زبنی تعلیم خود را در نفوس راسخ نموده و آن را آمیزه افهام قرار می دهد، هانطور که یادآوری کردیم: مردم نیز قهراً از راه چشم بیش از گوش می آموزند و امور را فرا می گیرند. به عبارت دیگر: آنچه در برابر دیدگان انسان قرار دارد اثر بخش تر و آموزنده تر از حقایقی است که به گوش می رسد و یا خوانده می شود، تعلیم عملی، نافع تر از تعلیم با گفتار است. ارشاد با گفتار صرفاً ارائه طریق می کند. ولی عمل و الگوی بی زبان، انسان را در مسیر هدف قرار می دهد. بهترین پند و نصیحت این است که بگوییم: **افعل کما افعل** «آنگونه که من انجام میدهم تو عمل کن»

چنان که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم از راه تعلیم عملی، دیگران را در مسیر انجام تکلیف قرار می داد و می فرمود: همان گونه نماز گذارید که من انجام میدهم و نیز می دانیم یکی از مصادیق سنت عمل معصوم است. و رفتار او در حدی است که شایستگی آن را دارد که لزوماً از آن پیروی شود و الگوی شایسته ای باشد. بهترین میراثی که نیاکان ما به جای گذاشتند، سیره ی صالحه و «اسوه حسنه» است. لذا معلمان نمی توانند تنها با توسل به گفتار، شاگردان خود را به رفتار نیک رهنمون گردند مگر آنکه با رفتار و عمل، گفتار خود را تایید کنند. امام صادق (ع) می فرماید: مردم را با رفتار خود به حق رهبری کنید نه با زبان خویش. یعنی برای ما کافی نیست که بگوییم چنین و چنان کنید، بلکه بر ما لازم است -پیش از آنکه بگوییم- دست به کار گردیم.^{۱۷}

^{۱۷} سید محمد باقر حجتی، اسلام و تعلیم و تربیت، چاپ چهاردهم، انتشارات دفتر نشر فرهنگ اسلامی، تهران، ۱۳۶۸

نتیجه گیری

ما باید کودکان خود را از همان ابتدا با کلام وحی آشنا کنیم. وقتی کودکان با این کتاب آشنا می شوند روحشان سلامت می ماند و به بیراهه و گمراهی کشیده نمی شوند. مسئولین تربیتی کودکان باید با روش های نوین تربیتی و با در نظر گرفتن ظرفیت و گنجایش کودکان آن ها را برای یک زندگی موفق آماده کنند. یادگیری قرآن بهترین الگو و سرمشق برای کودکان می باشد. ما موظف به تربیت نسلیم و این وظیفه انسانی و اسلامی ماست. ما نمی توانیم در برابر نورسیده و نوحاسته ای که چشم به حرکت و دهان ما دارند ساکت و آرام باشیم. نیرومندترین عاملی که می تواند هرگونه اضطراب و نا بسامانی درون کودکان را به آرامش و امینان مبدل سازد، مناجات با خداوند و ذکر پروردگار است و ضرورت دین در عصر ما لازم ترین ضروریات زندگانی بشر است. تنها عامل دین و ایمان است که می تواند انسانیت انسان را حفظ کرده و بشریت را از سقوط و انحطاط نگاه دارد و کودکان ما با یادگیری قرآن آنچه را که باید بیاموزند، می آموزند و در روح و جسم شان تاثیر می گذارد و تا ابد از خاطرات محفوظ می مانند.

فهرست منابع

*قرآن کریم ترجمه الهی قمشه ای مهدی

- ۱-جوادى آملی عبدالله-قرآن در کلام علی- انتشارات: مرکز نشر فرهنگ اسلامى-بی-بی-بی جا ۱۳۸۱
- ۲-جلالی-مهدی-روانشناسی کودک-بی-بی-نا-چاپ ۲-بی-بی جا ۱۳۲۸
- ۳-حسین نژاد-ق-روانشناسی اخلاقی-انتشارات:دفتر نشر فرهنگ اسلامى-بی-بی-بی تا
- ۴-حجتی-سید محمد باقر-اسلام و تعلیم و تربیت- انتشارات دفتر فرهنگ اسلامى-چاپ ۱۴-تهران ۱۳۶۸
- ۵-شریعتمداری-علی-اصول تعلیم و تربیت-انتشارات دانشگاه تهران-چاپ ۱۶-بی-بی جا ۱۳۸۰
- ۶-فرهادیان-رضا-مبانی تعلیم و تربیت در قرآن و احادیث-بی-بی-نا چاپ ۲-قم ۱۳۷۸
- ۷-قائمی-علی-خانواده و مسائل مدرسه ای کودکان-انتشارات سلمان فارسی-قم ۱۳۶۹
- ۸-قرائتی-محسن-پرتوی از نور-انتشارات موسسه فرهنگی درس هایی از قرآن-بی-بی جا ۱۳۸۶
- ۹-قرائتی-محسن-دقایقی با قرآن کریم-انتشارات موسسه فرهنگی درس هایی از قرآن-چاپ ۱۷-بی-بی جا ۱۳۹۱
- ۱۰-کریمی-رضا-راز داشتن زندگی شاداب-انتشارات نسیم حیات-چاپ ۲-قم ۱۳۸۳
- ۱۱-محمدی ری شهری-تبلیغ در قرآن و حدیث-انتشارات دار الحدیث-چاپ ۲-بی-بی جا-۱۳۸۲